

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE KRZYWCZA

na lata 2018-2020

WSTĘP

Gminny Program Wsparcia Rodziny wyznacza zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Rodzina jako podstawowa komórka życia społecznego jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka, kształtującym jego osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczaniu dziecka.

Sprawowanie władzy rodzicielskiej polega głównie na opiece i wychowaniu dziecka oraz dbałości o jego prawidłowy rozwój, ochronę zdrowia, umożliwienie edukacji oraz rozwijanie talentów. Powinna ona przede wszystkim chronić interes dziecka oraz realizować w praktyce zasadę ochrony jego dobra. Dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską do pełnoletności tj. ukończenia 18 roku życia. Instytucja władzy rodzicielskiej ma służyć przede wszystkim ochronie dobra dziecka. W sytuacji, gdy przezpatologię w środowisku rodzinnym, nieudolność wychowawczą rodziców bądź pozostawanie w sytuacji kryzysowej, dobro to jest zagrożone, dziecko powinno być chronione przez władze publiczne.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Problemy występujące w takiej rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Alkoholizm, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną.

Celem polityki prorodzinnej państwa z punktu widzenia ochrony dobra dziecka jest wspieranie i pomoc ukierunkowana na przezwyciężenie trudności i usamodzielnienie poprzez wskazanie sposobów wyjścia z sytuacji kryzysowej i odpowiednie wsparcie materialne.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy kierować się zasadą podstawowej roli rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcjonowaniu opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Celem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krzywczu zwanego dalej „Ośrodkiem”, jest wspieranie osób i rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Krzywca w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ośrodek stara się uzyskać ten efekt poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia tych osób i ich rodzin, ich integrację ze społeczeństwem oraz zapewnienie doraźnej pomocy finansowej, rzeczowej pomocy w formie usług i pracy socjalnej.

W związku z powyższym opracowano 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 zwany dalej „Programem”

I. PODSTAWA PRAWNA

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 określa zadania własne Gminy wynikające z:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2017 r. poz. 783, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2017 r. poz. 1851, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 04 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875, z późn. zm.),

- Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2020
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krzywca na lata 2016-2026.

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem przewidzianym do realizacji na lata 2018-2020.

Głównym założeniem Programu jest stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia rodziny poprzez działanie mające służyć:

- wspieraniu potencjału rozwojowego rodziny biologicznej na wczesnym etapie jej funkcjonowania,
- wzmocnieniu systemu gwarantującego prawidłowy proces wychowawczy oraz ochrony dzieci przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem,
- poprawie sytuacji dziecka w środowisku szkolnym poprzez wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów wymagających pomocy,
- zwiększaniu poziomu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i rodziny poprzez prowadzenie stosownych działań profilaktyczno-edukacyjno-wychowawczych w środowisku,
- zapobieganiu powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz skuteczne reagowanie w sytuacjach już zaistniałych poprzez udzielanie wielopłaszczyznowego wsparcia,
- koordynację różnorodnych usług w zakresie poradnictwa specjalistycznego umożliwiającego przezwyciężanie trudności w pielęgnacji i wychowywaniu dziecka, rehabilitację społeczną i zawodową,
- zwiększenia dostępu do wysokiej jakości usług w zakresie zdrowia.

Wzmacnianiem rodziny oraz przeciwdziałaniem jej wykluczeniu powinno być szybkie i profesjonalne reagowanie na pojawiające się trudności w rodzinie, aby zapobiec kumulacji problemów, która grozi rozpadem więzi i struktury rodzinnej. Dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w zależności od stopnia ich nasilenia będą adresowane kompleksowe i długofalowe działania pomocowe.

Ingerencja instytucji powinna być ograniczona do szczególnie uzasadnionych sytuacji, a uczestnictwo rodzin w proponowanej pomocy oparte na zasadzie dobrowolności.

Zasadą nadrzędną Programu jest ścisła współpraca podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin, co gwarantuje skuteczność podejmowanych działań. Zakłada się, że skuteczność działań w zakresie przeciwdziałania dysfunkcji rodziny będzie osiągana w szczególności poprzez wczesne podejmowanie działań profilaktycznych przed wystąpieniem problemu oraz pracę z dziećmi oraz ich rodzicami w ich środowisku rodzinnym, szkolnym, lokalnym.

Program zakłada współudział instytucji świadczących usługi różnego na różnych polach polityki społecznej. Usługi te powinny być świadczone w najbliższym środowisku rodziny w ramach lokalnych systemów wsparcia.

III. DIAGNOZA SPOŁECZNA

Zadania ujęte w Programie zmierzają w kierunku wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Do największych zagrożeń dla rodziny w Gminie Krzywczu należy zaliczyć:

1. Bezrobocie – które powoduje obniżanie poziomu życia rodzin;
2. Ubóstwo – które powoduje trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych wszystkich członków rodziny, a zwłaszcza dzieci;
3. Bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
4. Niepełnosprawność w rodzinie;
5. Długotrwałą lub ciężką chorobę;
6. Alkoholizm i przemoc w rodzinie, które prowadzą do naruszenia norm moralnych i prawnych, powodując częste konflikty pomiędzy członkami rodziny, problemy ze zdrowiem, osłabienie więzi rodzinnych, a nawet zanik komunikacji w rodzinie;
7. Samotne wychowywanie dzieci.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywczu od wielu lat prowadzi działalność na rzecz osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Ośrodek pomaga rodzinom i osobom, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, zarówno poprzez pomoc finansową jak i poprzez pomoc w postaci pracy socjalnej. W 2017 roku świadczeniami z pomocy społecznej objęto ogółem 181 rodzin, z których większość korzystała z tej pomocy więcej niż jeden raz. Ponadto udzielono wsparcia w formie pracy socjalnej realizowanej przez pracowników socjalnych ogółem w 87 rodzinach. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, można przydzielić tej rodzinie asystenta rodziny lub objąć pomocą rodziny wspierającej. Możliwe będzie także wsparcie rodziny poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Szczegółowe zadania asystenta rodziny, rodziny wspierającej oraz placówki wsparcia dziennego określa powołana ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 32 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Organizuje ją powiat w dwóch formach: rodzinnej i instytucjonalnej. Obowiązkiem gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, w myśl cyt. Ustawy jest współfinansowanie pobytu tego dziecka we wskazanych wyżej formach pieczy zastępczej.

IV. CELE PROGRAMU.

CEL GŁÓWNY

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w procesie przywracania ich zdolności do prawidłowego funkcjonowania.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. DIAGNOZOWANIE I ANALIZA ŚRODOWISK RODZINNYCH POPRZECZ:

- wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności,
- pracę socjalną polegającą na rozpoznaniu deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym,
- konsultacje ze specjalistami w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcjonalność rodziny.

2. ZABEZPIECZENIE PODSTAWOWYCH POTRZEB BYTOWYCH DZIECKA I RODZINY POPRZECZ:

- objęcie dożywianiem uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych na terenie placówek oświatowych,
- monitorowanie zagrożeń dotyczących sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez kontakt i współpracę z placówką służby zdrowia na terenie gminy Krzywca,
- zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej między innymi poprzez przyznawanie zasiłków.

3. ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH RODZINY, ZAPEWNIENIE JEJ SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA I WSPARCIA POPRZECZ:

- umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny, którego zadaniem jest organizowanie pracy z rodziną w miejscu zamieszkania bądź w miejscu wskazanym przez rodzinę,
- pomoc rodzinom przeżywającym trudności w dostępie do konsultacji i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego oraz pedagogicznego,
- pomoc rodzinom w dostępie do poradnictwa prawnego, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego.

4. ZAPOBIEGANIE POWSTANIU SYTUACJI KRYZYSOWYCH WYMAGAJĄCYCH INTERWENCJI ORAZ ROZWIĄZYWANIA JUŻ ISTNIEJĄCYCH POPRZECZ:

- systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów kontaktujących się z rodziną w tym z placówkami służby zdrowia,

- motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień – współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, współpraca z policją i Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie,
- angażowanie rodzin do udziału w projektach, szkoleniach rozwijających planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy;
- angażowanie i motywowanie rodzin oraz pomoc w dostępie do korzystania ze specjalistycznego wsparcia dla rodziców w celu podniesienia umiejętności opiekuńczo - wychowawczych, wzmocnienia poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową, dostarczenia wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
- współpracę z podmiotami, instytucjami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, policją, placówkami służby zdrowia, sądami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, w celu poprawy sytuacji rodzinnej pod względem zdrowotnym, materialnym i społecznym.

5. *DAŻENIE DO INTEGRACJI RODZIN POPRZEZ:*

Pomoc rodzinie, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w odbudowaniu odpowiedniego środowiska wychowawczego z poprawnymi relacjami i rolami, pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej, przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin, poprzez wsparcie asystenta rodziny.

6. *PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH POPRZEZ:*

- udział w ogólnopolskich kampaniach, których celem jest wzmocnienie rodziny i jej roli w społeczeństwie,
- tworzenie lokalnych programów skierowanych do rodzin z dziećmi,
- udział w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, mających na celu poprawę jakości życia rodzin.

V. ADRESACI PROGRAMU

Rodziny wychowujące dzieci, zamieszkające na terenie Gminy Krzywczyna dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz rodzin, w których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej.

VI. ZASOBY

Podmioty realizujące zadania w obszarze wspierania rodziny oraz inne partnerskie instytucje i organizacje wspomagające:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywczynie
- Urząd Gminy w Krzywczynie

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zespół Interdyscyplinarny
- Punkt Konsultacyjny
- Komisariat Policji w Dubiecku
- Sąd Rejonowy w Przemyślu
- Kuratorzy społeczni i zawodowi
- Placówki służby zdrowia
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przemyślu
- Placówki oświatowe (szkoły, przedszkola, świetlice)
- Parafie katolickie
- Organizacje pozarządowe.

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

Program będzie realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywczy we współpracy z instytucjami opisanymi w poniższej tabeli.

Lp.	Instytucja	Zadania/zakres współpracy
1.	Urząd Gminy Krzywca	Wspieranie lokalnych programów oraz inicjatyw na rzecz rodzin w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.
2.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krzywczy	Wspieranie alternatywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży (w tym pozalekcyjnych działań opiekuńczo – wychowawczych, kulturalno – oświatowych, sportowych i rekreacyjnych) oraz dorosłych, w szczególności dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu i przemocy w rodzinie. Podejmowanie czynności w ramach procedury "Niebieskie Karty".
3.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Krzywca	Integrowanie i koordynowanie działań wszystkich instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy. Podejmowanie czynności w ramach procedury "Niebieskie Karty".
4.	Komisariat Policji w Dubiecku	Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie Gminy Krzywca. Podejmowanie czynności w ramach procedury "Niebieskie Karty". Przeciwdziałanie przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.
5.	Szkoły z terenu Gminy Krzywca	Realizacja szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych, wychowawczych. Wsparcie pedagogiczne dla rodziców i dzieci. Pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Uświadamianie rodzicom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży. Organizowanie czasu wolnego dla dzieci (zajęcia terapii pedagogicznej, socjoterapeutycznej, pomoc w odrabianiu lekcji). Podejmowanie czynności w ramach procedury "Niebieskie Karty".
6.	Placówki służby zdrowia na terenie Gminy Krzywca	Opieka i profilaktyka zdrowotna. Podejmowanie czynności w ramach procedury "Niebieskie Karty".

Lp.	Instytucja	Zadania/zakres współpracy
7.	Parafie z terenu Gminy Krzywczu	Wspieranie działań w zakresie realizowania programów na rzecz rodziny oraz upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.
8.	Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy rodzinie.	Zagospodarowanie czasu wolnego oraz promowanie aktywności dzieci i młodzieży poprzez propagowanie działalności klubowej, sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej.

VIII. ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

Środki na realizację Programu będą pochodzić z budżetu Gminy Krzywczu, ze środków Unii Europejskiej, z programów rządowych przeznaczonych na wpieranie rodziny ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

IX. PRZEWIDYWANE EFEKTY

- stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze;
- ograniczenie szerzenia się patologii;
- zminimalizowanie się negatywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży;
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego dzieci i rodzin;
- ograniczenie powstawania sytuacji kryzysowych rodzin wymagających interwencji;
- ochrona dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

X. ZAGROŻENIA

1. Niechęć rodzin do podjęcia współpracy z asystentem rodziny, która może przejawiać się brakiem podejmowania działań ze strony poszczególnych członów rodzin niezbędnych do realizacji opracowanego wspólnie planu pracy z rodziną, który ma na celu poprawę ich funkcjonowania w środowisku.
2. Brak wystarczających środków finansowych na realizację zadania może niemożliwić w pełnym zakresie asystentowi rodziny podnoszenie swoich kwalifikacji, jak również uniemożliwi zatrudnienie specjalistów (np. psychologa, pedagoga), którzy swoimi działaniami mieliby wesprzeć pracę asystenta rodziny. Należy też mieć świadomość, że ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy szereg nowych zadań nie zabezpieczając środków finansowych na ich pełną realizację.

XI. MONITORING I SPRWOZDAWCZOŚĆ

1. W okresie obowiązywania Program jest analizowany w procesie monitoringu. Jego istotą jest śledzenie i analizowanie faktycznego rozwoju. Monitorowaniu podlegają wszystkie zadania zawarte w Programie.
2. Monitoring Programu odbywać się będzie poprzez aktualizacje Programu stosownie do stwierdzonych potrzeb w oparciu o coroczną analizę realizacji założeń Programu.
3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzywczy sporządza sprawozdania rzeczowo – finansowe z zakresu wspierania rodziny.

Wójt Gminy Krzywczu składa Radzie Gminy Krzywczu w terminie do 31 marca każdego roku, sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań, zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

XII. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie sprzyjających warunków do poprawy życia rodzin i dzieci. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Aby osiągnąć zamierzone cele w realizację programu powinny włączyć się aktywne instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami wspierają dzieci i rodziny. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucie bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla dziecka i rodziny.

Przewodniczący Rady Gminy

(-) Piotr Pytlowany